

✓ مختصری از زندگینامه امام محمد بن اسماعیل بخاری:

امام ابو عبد الله محمد بن اسماعیل بن ابراهیم بن مغیره بن بردزبه جعفی بخاری، در روز جمعه بعد از نماز جمعه، در ۱۳ ماه شوال سال ۱۹۴ هجری در بخارا (یکی از شهرهای ازبکستان کنونی) در خانواده ای متدین چشم به دنیا گشود، پدرش اسماعیل یکی از علمای حدیث در آن زمان بود.

تاریخ نویسان می گویند: امام محمد بخاری در کودکی به علت بیماری نابینا گردید؛ وطیبیان از علاجش ناتوان شدند، مادرش بسیار غمگین بود و شبانه روز دعا می کرد و از خدا می خواست که بینائی فرزندش را به وی بازگرداند؛ شبی حضرت ابراهیم علیه السلام را در خواب دید که به او می گوید: بخاطر دعاهایت خداوند بینائی فرزندت را به او برگردانیده است؛ پس چون صبح کرد دید که خداوند فرزندش را شفا داده و بینائی اش را به وی باز گردانیده است.

امام محمد بخاری از همان آغاز کودکی شیفته علم حدیث بود، لذا تحصیلات خود را از مکاتب سنتی بخارا آغاز کرد، پس از فراگیری تحصیلات ابتدائی به حلقه ی دروس علمای حدیث پیوست، سپس برای تحصیل و فراگیری علم بیشتر به سرزمینهای دیگر مانند: نیشابور، ری، بلخ، مکه، مدینه، بصره، کوفه، بغداد، دمشق، فلسطین و... که مراکز علمی آن زمان بشمار می آمدند، مسافرت کرد او در این مسافرتها که به اقطار جهان نمود با بسیاری از حُفاظ و اهل حدیث ملاقات کرد، و احادیث زیادی شنید و روایات های فراوانی نوشت.

امام بخاری حافظه و هوش فوق العاده ای داشت، بطوری که از همان دوران کودکی اساتیدش ضریب هوشی خارق العاده ای را در سیمایش می دیدند، روزی احمد بن حفص - یکی از اساتیدش - نگاهی به وی انداخت و گفت: این شخص به شهرت خواهد رسید.

حاشد بن اسماعیل (یکی از هم شاگردانش) می گوید: محمد بن اسماعیل بخاری کودکی بیش نبود او همراه ما از محضر اساتید حدیث کسب فیض می کرد، ما می نوشتیم اما او چیزی نمی نوشت، ما به او می گفتیم: این آمدن و رفتت چه فایده ای دارد شما که چیزی نمی نویسید؟! او بعد از گذشت شانزده روز به ما گفت: شما مرا بسیار سرزنش می کنید؛ اکنون آنچه نوشته اید بیاورید و به من نشان دهید. ما نوشته هایمان که حدود پانزده هزار حدیث بود به وی نشان دادیم، آنگاه امام بخاری همه ی آنها را همانگونه که نوشته بودیم از حفظش برای ما خواند و ما برخی نوشته هایمان را تصحیح کردیم.

هنگامی که امام بخاری به بغداد رفت، و آوازه ایشان زبانزد خاص و عام گردیده بود، علما و محدثین بغداد تصمیم گرفتند که حافظه ی امام بخاری را بیازمایند، لذا یک صد حدیث را انتخاب کردند و متن و سند احادیث را وارونه نمودند، یعنی متن هر حدیث را با سند حدیث دیگر مخلوط کردند و برعکس، سپس ده نفر را برگزیدند و به هر کدام از آنان ده حدیث دادند، آنگاه هر کدام از آنان آن ده حدیث را از اول تا آخرش برای امام بخاری می خواند، و از امام سؤال می کرد، امام بخاری در پاسخ می گفت: این حدیث رانمی شناسم، این گونه یکی پس از دیگری ده

احادیثش را به پایان رساند، و امام فقط می گفت: این حدیث را نمی شناسم. افراد نادانی که حاضر بودند گفتند: او جاهل و ناتوان است و نمی داند، اما علما و محدثین به یکدیگر نگاه کردند و گفتند که وی متوجه شده است.

آنگاه امام بخاری به نفر اول فرمود: حدیث اولی که برایم خواندی صحیحش چنین است، و متن و سند آن را بیان نمود، و اینگونه همه ی احادیثش را تصحیح و اصلاح کرد، سپس به همین ترتیب متن و سند همه ی احادیث نه نفر دیگر را نیز درست نمود، و اشتباهاتشان را بیان کرد، سرانجام همه ی حضار به قدرت حفظ و ذکاوت شگفت انگیزش اعتراف نمودند.

✓ برخی از اساتید امام بخاری:

۱. عبید الله بن موسی عسی (ت: ۲۱۳هـ).
۲. مکی بن ابراهیم بلخی (ت: ۲۱۵هـ).
۳. عبد الأعلى بن مسهر (ت: ۲۱۸هـ).
۴. عفان بن مسلم بصری (ت: ۲۲۰هـ).
۵. علی بن مدینی (ت: ۲۳۴هـ).
۶. احمد بن حنبل (ت: ۲۴۱هـ).
۷. عفان بن مسلم بصری (ت: ۲۲۰هـ).
۸. عبد الله بن عثمان مروزی (ت: ۲۲۱هـ).
۹. یحیی بن معین (ت: ۲۳۳هـ).

✓ شاگردان امام:

امام بخاری در اوایل جوانی تدریس را آغاز نمود و آوازه اش به گوش تشنگان علم رسید، لذا جمعیت انبوهی برای شنیدن

مختصری

از زندگی‌نامه

امام محمد بن اسماعیل

بخاری

نوگرا سایتی برای نواندیشان

www.eslae.com

امام بخاری می گوید: هر حدیثی را که می خواستم در کتابم بنویسم ابتدا غسل می کردم و دو رکعت نماز می خواندم سپس استخاره می کردم، آنگاه بعد از اینکه به صحت آن یقین می کردم، آن را در کتاب «صحیح» ثبت می نمودم.

امام بخاری شبی در خواب می بیند که روبروی رسول خدا صلی الله علیه وآله وسلم ایستاده و با بادبزی حشرات را از ایشان دور می کند، آنگاه از معبرین تعبیر خوابش را پرسید، آنها گفتند: شما احادیث ساختگی و دروغ را از احادیث صحیح و متواتر جدا و دور می کنید. سرانجام این خواب نیز اراده اش را مصمم تر نمود؛ و کتاب صحیح را تألیف کرد.

✓ صحیح بخاری:

صحیح بخاری شامل ۹۷ کتاب، ۳۴۵۰ باب و ۷۵۶۳ حدیث صحیح می باشد. که آخرین حدیثش: «كَلِمَتَانِ خَفِيفَتَانِ عَلَى اللِّسَانِ، ثَقِيلَتَانِ فِي الْمِيزَانِ، حَبِيبَتَانِ إِلَى الرَّحْمَنِ: سُبْحَانَ اللَّهِ وَبِحَمْدِهِ، سُبْحَانَ اللَّهِ الْعَظِيمِ» دو کلمه وجود دارد که بر زبان، سبک، ولی در ترازوی اعمال سنگین، و نزد خداوند محبوب اند: سُبْحَانَ اللَّهِ وَبِحَمْدِهِ، سُبْحَانَ اللَّهِ الْعَظِيمِ.

✓ وفات امام بخاری:

سرانجام امام در شب شنبه به وقت نماز عشاء، شب عید فطر سال ۲۵۶ هجری در سن ۶۲ سالگی دار فانی را وداع گفت. که مرقد مبارک ایشان در شهر سمرقند قرار دارد. خداوند او را رحمت کند و از او بخشنود باشد و به او جزای خیر دهد.

التعاس دعای خیر

درس حدیث در محضرش حاضر شدند، امام در شهرهای بصره، بغداد، حجاز، بلخ و غیره به تدریس پرداخت، و در اواخر عمرش به زادگاهش بخارا بازگشت، و مدت طولانی مشغول تدریس و تحدیث گردید، بیش از نود هزار نفر کتاب صحیحش «صحیح بخاری» را از زبان ایشان شنیده اند.

✓ برخی از شاگردان برجسته ی امام را ذکر می نماییم:

۱. مسلم بن حجاج نیشاپوری (ت: ۲۶۱هـ)
۲. ابو عیسی محمد بن عیسی ترمذی (ت: ۲۷۹هـ)
۳. ابو عبد الرحمن احمد بن علی نسائی (ت: ۳۰۳هـ)
۴. ابوبکر محمد بن اسحاق ابن خزیمه (ت: ۳۱۱هـ).
۵. ابراهیم بن معقل نسفی و....

✓ تألیفات:

امام بخاری خدمات شایانی برای اسلام انجام داد، و کتابهای گرانمایی از خود بجای گذاشت که مهمترین آنها کتاب ایشان در حدیث الجامع الصحیح (صحیح بخاری) می باشد، امام بخاری در عنفوان جوانی به تصنیف و تألیف روی آورده است. و برخی دیگر از کتابهای امام بخاری عبارتند از: الأدب المفرد، التاریخ الکبیر، التفسیر الکبیر، کتاب العلل، کتاب الأشربه، کتاب القراءة خلف الإمام، کتاب الضعفاء، بر الوالدین، أسامی الصحابه و ...

✓ صحیح بخاری و انگیزه ی تألیف:

کتاب «صحیح» که نام کاملش: «الجامع المسند الصحیح المختصر من امور رسول الله و سنته و ایامه» می باشد، شهرت و مقام خاصی دارد. که باتفاق مسلمانان، صحیح ترین کتاب بعد از قرآن کریم می باشد. امام بخاری در مدت ۱۶ سال تلاش و زحمت فراوان از میان ششصد هزار احادیثی که حفظ داشت انتخاب و تألیف نمود.